האם תאושה בחירה ישירה של ראש ממשלה?

מאת שאול שיק

ב"י ב טבת תניחו חברי הכנסת עוזי לנדאו ו"ביבי" נתניהו (שניהם מ"חירות" לשעבר) הצעת חוק (חוק יסוד: הממשלה), שעניינה בחירה ישירה של ראש הממשלה.

בסעיף 7 (א) להצעת החוק נאמר: "הבחירות לכהונת ראש הממשלה יהיו כלליות, ארציות, ישירות, חשאיות ושוויוניות".

הצעת החוק מקנה לראש הממשלה כח ושמכויות עצומות. הנה כמה מסעיפי החוק המוצע:

ראש הממשלה ימנה את השרים (סעיף 22 (א));

הכנסת רשאית להביע אי־אמון בראש הממשלה ולהעבירו מכהונתו ברוב של שלוש חמישיות מחברי ועוד חבר־כנסת אחד (14 (א)). חוות־אומר, כי רק 73 ח"כים (מתוך 120) יכולים להביא לחיי־ הת־ו של ראש הממשלה. אלא שאותם 73 ח"כים מסכימים את עצמם בבואם לחדיח את ראש הממשלה. שכן, סעיף 14 (ב) של הצעת החוק אומר: הועבר ראש הממש־ לה מכהונתו יעיברו בחירות חדשות ל־ כנסת ולכהונת ראש הממשלה, תוך 90 יום ממועד הי־בעת אי האמון!

וסעיפים אחרים:

ראש הממשלה רשאי להכריז על פיזור ה־ כנסת (20 (א));

ראש הממשלה רשאי להעביר שר מכהונתו. הוראה זו לא תחול על סגן ראש הממשלה (24 (ב));

ראש הממשלה רשאי:

1) לקבוע את תפקידי סגן ראש הממשלה;

2) לחלק תפקידים בין השרים;

3) לשנות את חלוקת התפקידים בין השרים;

4) להעביר סמכויות וחובות, אף אם נקבעו בדין, משר אחד לשר אחר;

5) להעביר שטחי פעולה ממשרד למשרד;

6) לקבוע את משרדי הממשלה וכן לאחד משרדים, לחלק, לבטל ולהקים משרדים חד־ שים.

ח"כ לנדאו מדגיש, כי הצעת החוק שלו נשל ח"כ נתניהו אינה מושלמת ויש להוסיף לה, בעיבה שוויוניות ובקיחות, שתעצור לאורך זמן והמגע מראש הממשלה לעיסוק הפוליטי לא הוגן בכוחו. מה הביא אתכם להגיש הצעת חוק זו בעוד מהצעות חוק לשינוי שיטת הבחירות?

ח"כ לנדאו מסביר, כי הצעת חוק זו פותחת גם את בעיית הכוח הענום, שאינו מרגיש, שב־ ידי הממשלות הקטנות, בלי לפגוע ביציבות והיא נותנת לראש הממשלה את הגמישות והיכולת הדרושות כדי להתאים את מבנה המשרדים ל־ דרישות הזמן, לממש מדיניות מתואמת בין כל חוץ של ביצוע מהצעות חוק לשינוי שיטת הבחירות?

ח"כ לנדאו מסביר, כי הצעת חוק זו פותרת גם את בעיית הכוח הענום, שאינו מרגיש, שב־ ידי הממשלות הקטנות, בלי לפגוע ביציבות והיא נותנת לראש הממשלה את הגמישות והיכולת הדרושות כדי להתאים את מבנה המשרדים ל־ דרישות הזמן, לממש מדיניות מתואמת בין כל חוץ של ביצוע מהצעות חוק לשינוי שיטת הבחירות?

ח"כ לנדאו מסביר, כי הצעת חוק זו פותרת גם את בעיית הכוח הענום, שאינו מרגיש, שב־ ידי הממשלות הקטנות, בלי לפגוע ביציבות והיא נותנת לראש הממשלה את הגמישות והיכולת הדרושות כדי להתאים את מבנה המשרדים ל־ דרישות הזמן, לממש מדיניות מתואמת בין כל חוץ של ביצוע מהצעות חוק לשינוי שיטת הבחירות?

ח"כ עוזי לנדאו מסביר, כי ביסוד הצעת החוק מונחת ההנחה, כי לראש ממשלה צריכה להיות יכולת להכנן לטווחים ארוכים. "כיצד תיראה המדינה בעוד 20 שנה. מה היו השיעורים בתחום המדעי? על מה יתבססו משאביה ב־ תחום הכלכלי? איך תצבא יהיה בעוד 5 שנים? כל משרד הוא אוטונומיה בפני עצמה וכל שר אינו סורח להתחשב בצרכי זולתו, במיוחד כא־ שר כל אחד מהם משתייך לסיעה אחרת".

לנדאו טוען, ובצדק, כי הממשלה בסמכויותיה הנוכחיות אינה בעיה להשיב לצרכים המשת־ נים של הכלכלה הישראלית, שהיא גם פועל־ יוצא של הכלכלה העולמית, שהתנודות בה מהי־ רות למדי. "קיים הצורך להחליט על תקציבים ארוכי־טווח וקיימת המדיניות הכלכלית של ה־ דור". לפי דעתו של לנדאו, ראש ממשלה יכהן רות, כאשר תעמוד בקשר שוטף עם הבוחר. בכנסת גם אם אין לו 73 ח"כים להדיחו? בעלי הצעת החוק אומרים, כי ראש הממשלה אכן יהיה חייב להתחשב בכלל הציבור הבחירי.

סעיף 32 (א) של הצעת החוק אומר, כי "שני־ רידים וקונסולים של ישראל יומנו בידי ראש הממשלה ובאישור הכנסת". יהיה זה אך טבעי, כי ראש הממשלה יזעלץ לבחור במועמדים ר־ צויים, בעלי השקפות מאוזנות המקובלים גם על המחצות שאינם ממפלגתו של ראש הממ־ שלה. שאם־לא־כן, ייתקשה ראש הממשלה ל־ מנות שגרירים וקונסולים. ראש הממשלה יוזקק להיוועצות מתמדת עם כלל המפלגות, כדי ל־ הימנע ממינויים בעייתיים רחבים, ולחשיג הסכ־ מה מקפת ככל שניתן.

מנגישי הצעות מעוניינים, כי לראש הממשלה יהיה כוח מעשי לחזיז דברים.

מספר ח"כ עוזי לנדאו: באחרונה התלישה ההודעה הפתלטטרית למאבק בתאונות־דרכים: כי יש להשביח את כל השדנקציות הקשורות בתחבורה למשרד התחבורה, למטמנות החלטה זו, למשל, היא שיש להחזיא את מע"מ ממשרד הביטוח הלשיכתי ולהעבירו למשרד התחבורה. ב־ מצב דקיים אין סיכוי שהחלטות אלו יבוצעו משום שקרוב, "הוא ועקם משרד מיחזי לאיכות הסביבה. למשרד זה, כידי שיתפקד כראוי, יש להעבירה סלטות ומוקנציות מכמה משרדי ממ־ שלה, אלא שנוכח היחסים המורכבים בתוך הקואליציה קשה להאמין, כי בעתיד הקרוב יזי ובידי המשרד הזה הכלים הנראוים למעול ולהחלטי".

ח"כ עוזי לנדאו מסביר עוד, כי ביסוד הצעת החוק מונחת ההנחה, כי לראש ממשלה צריכה להיות יכולת להכנן לטווחים ארוכים. "כיצד תיראה המדינה בעוד 20 שנה. מה היו השיעורים בתחום המדעי? על מה יתבסס משאביה ב־ תחום הכלכלי? איך תצבא יהיה בעוד 5 שנים? כל משרד הוא אוטונומיה בפני עצמה וכל שר אינו סורח להתחשב בצרכי זולתו, במיוחד כא־ שר כל אחד מהם משתייך לסיעה אחרת".

לנדאו טוען, ובצדק, כי הממשלה בסמכויותיה הנוכחיות אינה בעיה להשיב לצרכים המשת־ נים של הכלכלה הישראלית, שהיא גם פועל־ יוצא של הכלכלה העולמית, שהתנודות בה מהי־ רות למדי. "קיים הצורך להחליט על תקציבים ארוכי־טווח וקיימת המדיניות הכלכלית של ה־ דור". לפי דעתו של לנדאו, ראש ממשלה יכהן רות, כאשר תעמוד בקשר שוטף עם הבוחר. בכנסת גם אם אין לו 73 ח"כים להדיחו? בעלי הצעת החוק אומרים, כי ראש הממשלה אכן יהיה חייב להתחשב בכלל הציבור הבחירי.

סעיף 32 (א) של הצעת החוק אומר, כי "שגי־ רידים וקונסולים של ישראל יומנו בידי ראש הממשלה ובאישור הכנסת". יהיה זה אך טבעי, כי ראש הממשלה ייאלץ לבחור במועמדים ר־ צויים, בעלי השקפות מאוזנות המקובלים גם על המחצות שאינם ממפלגתו של ראש הממ־ שלה. שאם־לא־כן, ייתקשה ראש הממשלה ל־ מנות שגרירים וקונסולים. ראש הממשלה יוזקק להיוועצות מתמדת עם כלל המפלגות, כדי ל־ הימנע ממינויים בעייתיים רחבים, ולחשיג הסכ־ מה מקפת ככל שניתן.

כוח להזיז דברים

נה מראש
צפה
שנת 1989
מה לשנה מראש
גדולה

חבת יריעותיו תוך שקידה שיפורים וחידושים בתוכנו מה זו תקבל בקרוב תנופה העתון לשיטות הדפסה